

החלטת סגן הממונה על המשמעת – הכרעת דין

1. הנקבלת היא תלמידת שנה ב' בחוגים לאנגלית ותקשורת. על פי כתב הקובלנה, באחד מהקורסים בהם השתתפה הנקבלת התקיימה בחינת מקוונת (עם השגחה בזום) כאשר נאסר על הנבחנים להיעזר בחומר כלשהו לרבות גלישה באינטרנט תוך כדי הבחינה. עם זאת, מבדיקת בחינתה של הנקבלת עלה כי היא "העתיקה מהאינטרנט מספר קטעים". בכך ייחס כתב הקובלנה לנקבלת עבירות של הפרת הוראות בבחינה והונאה בבחינה (סעיפים 29.3 ו- 29.4 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח); להלן – התקנון).

2. בדיון ההקראה שהתקיים בפניי (באופן מקוון) הודתה הנקבלת בהפרת הוראות בכל הנוגע לעובדות כתב הקובלנה, אך כפרה בעבירת ההונאה. בדיון ההוכחות שהתקיים בפניי (בהסכמת הצדדים, גם באופן מקוון) התמודדה הנקבלת עם הטענה כי בחלק השני של הבחינה (מתוך שניים) יש שלושה מופעים בהם משפט או שניים מועתקים מהאינטרנט (משני אתרים שעוסקים בניתוח ספרות). לגרסת הנקבלת, היא הכינה לקראת הבחינה סיכומים, שהתבססו על ההרצאות וחומרים מהאינטרנט. את הסיכומים הללו הנקבלת זכרה (או ניסתה לזכור) בע"פ. בנקודה מסוימת בבחינה, היא לא זכרה את סיכומיה, ומכאן, כדבריה בדיון ההוכחות:

מלחץ זמן אחרי שמיקמתי את המשפטים האלה כי היו על קצה הלשון שלי . . .
ונלחצתי בזמן הצצתי בסיכום לכמה שניות על מנת לכתוב בצורה מהירה וטובה
יותר . . .

הנקבלת, אם כן, הדגישה כי:

אני מבינה את החומר מאוד טוב כי למדתי מאוד טוב והעבודה המהותית היא שלי. אני בחרתי איזה טקסטים לכתוב ולקשר והעבודה המהותית היא התשובה שלי והכל נעשה תוך שניות ללא מחשבה והיתה השגחה עליי, זה לא שישבתי ותכננתי איך אני רוצה להסתיר משהו . . . אתם יכולים לראות את הציונים שלי מתחילת התואר . . . יש לי ציונים די גבוהים.

3. הקבילה, עם זאת, סבורה שלמרות הנסיבות המקילות – שיתוף הפעולה עם הקבילה, והיקף ההעתקה הנמוך – עדיין מדובר בהפרת מכוונת של ההוראות, שעולה לכדי עבירת הונאה.

4. אציין עוד כי במהלך דיון ההוכחות התברר כי הנקבלת אינה מודה בהפרת הוראות לגבי כל שלושת מופעי ההעתקה (בניגוד למשתמע מהודאתה בדיון ההקראה). לדבריה, לגבי אחד ממופעי ההעתקה, הנקבלת כאמור לעיל הציצה בקובץ הסיכומים במהלך הבחינה והשתמשה בו כדי להשלים את תשובתה.¹ עם זאת, לגבי שני מופעי ההעתקה הנוספים הנקבלת כופרת בהעתקה/הפרת הוראות – לדבריה, היא זכרה בע"פ משפטים אלו כשלמדה מהסיכומים לפני הבחינה, ולא העתיקה אותם מקובץ הסיכומים במהלך הבחינה. קובץ הסיכומים – שהוגש לעיוני בדיון ההוכחות – כולל רק את אחד ממופעי ההעתקה ולא את השניים הנוספים.

5. להשלמת התמונה, יוער כי הוראות הבחינה אסרו על הסטודנטים להשתמש בחומר עזר כלשהו במהלכה, לרבות גלישה באינטרנט ושימוש בקובץ מוכן מראש. כמו-כן, נזכר שוב כי מדובר בשלושה מופעי העתקה, שבכל אחד מהם משפט או שניים מועתקים מהאינטרנט (משני מקורות אינטרנטיים), מתוך החלק השני של הבחינה של הנקבלת (שאורכו כ-2.5 עמ').

¹ זכור, קובץ הסיכומים עצמו התבסס על חומרים שהוצאו מהאינטרנט, ביחד עם חומרי הקורס האחרים.

6. כתב הקובלנה מייחס לנקבלת העתקה של מספר משפטים ממקורות אינטרנטיים. היכן הגבול בין העתקה "סתם", כלומר, עבירת הפרת ההוראות, לבין עבירת ההונאה, שדורשת הוכחת יסוד נפשי? מבלי לקבוע מסמרות בדבר, נראה לי שבבסיס עבירת ההונאה שבתקנון עומד הרצון לזכות ביתרון לא-הוגן (או להעניק יתרון כזה לאחר). כך, ככל שההעתקה נרחבת, משמעותית וסדרתית, יש יסוד להניח שהמעתיק ביקש ליהנות מפירוטתיה, ומכאן, שהיסוד הנפשי בולט יותר (ראו גם עניין ד-2020-85). ומנגד, כאשר מדובר בהעתקה "טכנית", כאשר מהות המטלה נעשתה באופן עצמאי, היסוד הנפשי נחלש.² מטעמים דומים, נדמה שקל יותר להכיר בכוונה לקבל יתרון בלתי הוגן – כלומר, ביסוד הנפשי הנדרש להונאה – כאשר מדובר בבחינת סיום הקורס, להבדיל ממטלה שולית (בהינתן שאר הדברים שווים).

7. החלטתי להרשיע את הנקבלת בעבירת ההונאה. אפשר, שבנסיבות של העתקה חד פעמית של משפט בודד, תוך הצצה מהסיכומים, ניתן לומר כי לא התגבש היסוד הנפשי הנדרש לעבירת ההונאה. אך בענייננו, גרסתה של הנקבלת, לפיה רק אחד ממופעי ההעתקה שבכתב הקובלנה הועתק בזמן אמת, כאשר את השניים הנוספים זכרה בע"פ, מעוררת תמיהה, בלשון המעטה. גרסה זו הוצגה במלואה ובאופן מסודר רק לקראת סוף דיון ההוכחות (והיא במתח עם הודאת הנקבלת בעובדות כתב הקובלנה בדיון ההקראה). אציין כי בשני מופעי ההעתקה האמורים מדובר במשפטים מורכבים, שנלקחו מהאינטרנט, וקשה להסביר כיצד הנקבלת הצליחה לזכורם בעל פה (על אף שלא הופיעו בקובץ הסיכומים, שממנו לטענתה למדה לבחינה); ומדוע נאלצה להסתייע בקובץ הסיכומים כדי להשלים את מופע ההעתקה השלישי.

8. לאור מסקנתי זו, בהינתן שלושה מופעי העתקה נבדלים וחוזרים, משני מקורות אינטרנטיים – מתוך 2.5 עמודי תשובה בחלק השני – קשה לומר כי לא התגבשה כוונה לקבל יתרון בלתי הוגן. כזכור, מדובר בבחינה הסופית בקורס (ולא במטלה צדדית), שהתקיימה תחת השגחה מקוונת, כאשר ההוראות שאסרו על שימוש בחומרי עזר היו ברורות וידועות לנקבלת, גם לגרסתה.

9. ענייננו אמנם בהעתקה "רוחבית" – סדרה של שלושה מופעי העתקה נבדלים במסגרת של 2.5 עמודי תשובה – אך מצומצמת בהיקפה, שכן בכל מופע העתקה משפט אחד או שניים. סוג זה של העתקה מאפשר הסקה של יסוד נפשי, אך גם הקלה בעונש. סעיף 30א לתקנון מחייב ענישת מינימום של הרחקה לשנה בגין עבירות הונאה. ניתן לחרוג מעונש מינימום זה "במקרים מיוחדים ומטעמים מיוחדים שיירשמו". על אף שהכרעתי שמתקיים היסוד הנפשי הנדרש לעבירת ההונאה, בשל סדרתיות ההעתקה, על פני הדברים היקפה המצומצם של ההעתקה מצדיק חריגה מענישת המינימום במקרנו.

הכרעת הדין ניתנה היום, 5.6.2021, בהיעדר הצדדים. המזכירות תקבע מועד לדיון טיעונים לעונש, בתשומת לב לסעיף 9 לעיל.

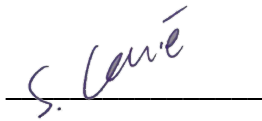
ד"ר שי נ. לביא

ס' הממונה על המשמעת

² ואכן, בעניין ד-2020-66 סברתי שיש לזכות מעבירת ההונאה למרות ההעתקה, כיוון שהנקבלת באותו עניין העתיקה רק את הפורמט ואת ה"מסגרת" של העבודה – בעוד שתוכן המטלה התבסס על עבודה עצמית.

החלטת סגן הממונה על המשמעת – גזר דין

הצדדים הודיעו כי הגיעו להסדר מוסכם בנוגע לגזר הדין :
א. הרחקה בפועל לסמסטר אחד (א' תשפ"ב).
ב. פסילת הקורס נשוא הקובלנה.
ג. הרחקה על תנאי של שני סמסטרים למשך שנתיים.
לאור הנסיבות והכרעת הדין, אני סומך את ידי על ההסדר.
ניתן היום, 5.7.2021, בהיעדר הצדדים.

ד"ר שי נ. לביא

ס' הממונה על המשמעת